

TJALDUR VER VÆLKOMIÐ

Seinasta sunnudag — 17. í hesum mánaða — var ein sera hátíðarligur og hugnaligur dagur her í Tórshavn. Sum kunnugt koma tjaldurnir til Føroya um grækarismessu, og heiður og tókk havi okkara stóri fuglavinur Sverri Patursson — nú 85 ára gamal — uppiborið fyrri tað, at hann fekk í lag at halda grækarismessuhátíð til æru fyrri okkara sjáldsama vakra heiðafugl tjaldur, sum við oll eru glað fyrri og góð við!

Seinasta sunnudag var veðrið gott — eitt sindur kaddligt men turt og nosligt.

Vit av bygd, sum stódd vóru í Tórs havn hendagin, komu at uppliva eina so hugnaliga løtu, at neyván verður hon gloymd aftur. Skótar á ymsum aldri — bæði gentur og dreingir, bæði børn og vaksin í ymsum búnum í ymsum litum t. d. grønar, brúnir og mangir aðrir litir — gingu skrudgongu gjonumbyin, og Havnar hornblástrafelag gekk á odda og spældi mong vøkur log bæði eftir gotunum og inni í skúlagarðinum, har eitt ótal av skótum og orðum fólku komu saman, meðan harra bókaforður Sverri Egholm flutti roðu og segði m. a. hesi orð:

Ein útlendingur, sum hevði verið uppi á Skælingfjalli nú eitt árið, helt fyrri eitt sindur speikliga, at eftir óllum teim tómu floskum at doma, sá tað út fyrri sær, sum at fleiri høvdu ongantíð vunnid heilt niðaná.

Men vónandi hevur tað ikki gingist teimum, ið hóast alt vunnu heilt niðan, sum tað gekkst danska skuldinum Adam Oelenschlager á sinni á eini ferð síni í Noregi. Hann skuldi fara niðan á ein hogan fjallatind, sum var serliga kendur fyrri tað vakra útsýnið, ið var haðani, og hann fekk so ein ungan norðmann at fylgja sær. — Danskarin var, sum vituligt var, ikki vanur við slíka strævna gongd, men umsiður komu teir so niðaná, og norðmaðurin hugdi smilandi upp á skald-ið og biðaði eftir, at hesin stóri romantikkarin fór at siga nokur háfloygd orð um hesa stórbaru, veldugu og vøkra náttúru. Men Adam Oelenschlager turkadí sveittan av pannuni og suffaði, at gævi hann nú hevði ein góðan danskan búff.

Tað eyðkennir tíværri ein stóran part av føroyingum, at vit hava ikki eyguni opin fyrri náttúruni; vit eru meira ella minni blindir og siggja ikki tað ríka lívið, sum í henni býr.

Eg veit ikki, hví tað er so, men eg kann hugsa mær, at tað kemst av tí; at tað er so ógvuliga stutt síðan at føroyingar vóru náttúrumenniskju burturav. Tað vil siga, teir stóðu náttúruni nógv nærri og vóru nógv meira bundnir av henni, enn nútíðar kulturmenniskjur — býmenniskjuni við teirra maskiantentan.

Hugsan teirra var ivaleyst tann, at náttúran var til fyrri teirra skuld. Teir livdu mið í henni, og teir livdu av henni — og liv teirra var ein bardagi móti náttúruni. Alt tað, teir skuldu liva av, máttu eir taka frá náttúruni. Tí mundu teir eisini aloftast fyrst og fremst hugsa um tað, ið hevði virði til matna og til livsuppihaldið í aðrar mátar — og minni um tann estetiska partin. — Tað var ikki stuttleikarðir teir fóru í björgin ella á útróður og í grind. Tað var ikki til stuttleika, teir skóru torv ella fóru á fjall. — Teir vóru noyddir til tað, tað var ein livstreyt og sjálvt lívið hjá teimum.

Men náttúran var sanniliga ikki altíð so blíð við teir, hon kennir ikki til at vera miskunnssom. Hvussu

kundu teir tá sýna miskunnsemi móti henni? Tað vildi verið ov mikið at kravt. Tí mega vit eisini vera eitt sindur varin við at fordoma teir fyrri teirra — eftir okkara hugsunarhátti — vánaligu umsiting av landsins náttúruvirðum. Tí tað skerst ikki burtur, at teir hava farið verri um, enn gott var, og mangan oytt og drip-ið bert fyrri at oyða og drepa — til stuttleika.

Hvussu hevur t. d. fuglurin ikki verið hagreiddur, síðan býrsan kom til Føroya? Tað var ikki bert gagn-fuglurin, ið fekk av at vita, so at summj fuglaslogini vóru heilt avoydd. Men tað gjordist »sporture« at skjóta allan fugl, ið kom í skotmál. Jú sjáldsamari fuglurin var, jú heppnari var bragdið, um einum eydnaðist at fáa skotið hann!

Tað er nakað barnsligt og helst eisini nakað alment menniskjaligt í hesum huginum til at drepa og týna til stuttleika — um eg so má siga.

Vit vita, hvussu grúsum og ónd børn kunnu vera ímóti øðrum børnum og ímóti kariatúrum — uttan innast inni at vilja tað. Sum smádreingir funnu vit stóri fragd í at stína eftir hvørum fugli, við sóu, og sláa vit tráðum eftir ternum; ið vóru næskar, tá ið vit stóðu á brúnni og fiskaðu; men vit vórðu ógvuliga illa við, um vit onkuntíð raktu ein fugl, so hann fekk mein av tí. Eg minnst meg eina ferð hava borið við eina ternu við einari einari tráðu; hon fekk ikki sjónligan mein av tí, men eg gjordi tað ikki oftari, tí so fast í sinninum sat hin kendi sangurin hjá Mikkjali á Ryggi um ternubouna, ið varð skotin frá písum sínum.

Vit mega lata uppvenjingina av børnunum miða ímóti at geva teimum best møgulega kunneikan um náttúruna og fáa tey at interessera seg fyrri henni og halda av henni og øllum tí lívi, sum í henni livir og býr. Vit kunnu læra tey at fara væl um og at vera góð við alt livandi, og temja villmannalyndið í teimum, hetta lyndið, ið hevur hug at týna og oyðileggja uttan fyrilit.

Hetta er alt nakað, ið má lærast og sum kann lærast. Og hollasti vegurin her sum so ofta, er at byrja við børnunum. Tí verður tað eisini fyrst og fremst skúlin, ið má taka sær hesa uppgávu upp á seg — aftrat øllum teim mongu skuldum, hann framanundan hevur.

Tað hevði ivaleyst verið tiltrongt, um skúlnir høvdu gjørt meira av at taka næmingarnar út í náttúruna, enn kanska gjørt verður. Tí hin skynsamli lærarin hevur her hópin at læra børnini, sum tey ikki so væl kunna læra frá skúlabókunum og í skúlastovuni. Eitt nú plantulæran. Tað man helst vera fáa staðni at fólk eru so sor í kunneikanum um plantulivið, sum vit føroyingar. Merikiligt er tað kortini. Vit kenna jú til domis lýsu frá smáfiski, og kráku frá tjaldri. Men hvussu nógv av okkum kenna t. d. hagasóljuna og borkuvísuna? Vit rópa tað jú bara blómstur í dagligari talu, alt samalt.

Nú vil onkur helst halda tað vera eitt sindur legið, at tosa so nógv um alt hetta á fugladeinum; tað hevur einki við fuglin, tjaldirni og grækarismessuna at gera. Nei, men tað hevur nógv at gera við ta somu hugsjónina, sum liggur aftanfyrri fugladeinum. Tí fuglurin er eisini ein partur — og ein tann mest týðandi parturin av náttúru livinum hjá okkum, og væl má verjast um hann.

— Vit halda jú grækarismessu

ella fugladag fyrri at minna okkum á, at fuglurin sum átti hetta land fleiri hundráð ár áðrenn menniskjuni komu higar, hevur rætt til at liva her eins væl og vit, og at vit skulu vera góð við hann og geva honum frið, so at hann framvegis kann kenna seg heima her. — Takkað verið monnum sum Sverra í Kirkjubø og einstokum øðrum, hevur fuglurin nú fingið liviligiari kor, enn hann hevði fyrri bert fáum árum síðani. Og ansurin fyrri fuglinum sum annað enn gagnfuglur, me nheldur sum landsprýði, er nógv vaksin og veksur framvegis.

Hesin síður at halda serligan fugladag, ið varð tikið upp í Havn fyrri einum 13—14 árum síðani, um eg ikki minnst skeivt, er nú eisini tikið upp í fleiri øðrum bygdum. Og ivaleyst fer tað eisini at gera sitt til, at ikki bert friðaður fuglur fær frið, men eisini at ansurin fyrri náttúruni og virðinum í henni fer at vaksa.

Tað er eitt sinniskifti, ið her fer fram, men tað er enn bert gott og væl byrjað. Tað hendir jú av og á enn, at onkur villmaður av einum býrsmanni ikki orkar at siggja t. d. nakran svanir sita á fjørðinum ella á vatninum; hann má partu hava býrsuna fram og skjóta teir; men vit eru kortini oll samd í at fordoma slíka ljóta og ófantaliga gerð, — ikki bara tí, at ið er brot á friðingarlógina, men tí at tað er eitt slags halgbrot, brot á almennan hugsunarhátt um vanligu mentan og vanligan fólkskikk í einum nútíðar kultursamfelagi.

Tað er nærmast symbolskt, haldi eg, at tað eru skótarnir, ið halda hesum fugladeinum uppi, og at tað eru teir, ið seta dám á dagin. Skótarorslan og fugladagurin eru spottin av teirri somu hugsjónini. Skótin skal vera góður við dýrinu, og hann skal kenna náttúruna í føðilandi sínum og vera góður við hana — dýralívið og náttúran sjálv høvra saman, og megu siggast saman. Teir skulu eisini ganga á odda, tá ið umræður at vísa øðrum, hvussu ein skal ferðast í náttúruni — ikki sum valdsharrar, men sum gestir. Kundu vit oll altíð havt tað í huga, tá ið vit ferðast í haganum og aðra staðni, at vit bera okkum at sum tað somir seg góðum gestum, ið gleðast við tað nógva ella litla vit siggja, og læra at undrast yvir tað. Tá hevði nógv verið vunnid — fuglurin, náttúruvív-inum og okkum sjálvum til frama.

Aftaná roðuna varð songurin: — »Tjaldur ver vælkomid til okkum heime« spældur á lúðrunum.

Hetta lagið fróddi hvørt hjarta. — Kortini tykist mær, at fróin hevði verið marga faldað, um oll tann stóra fjöldin hevði sungið okkara vakra og hugnaliga tjaldursong og um samstundis eitt stórt merki við einum tjaldri hevði veittráð millum oll tey lit-føgru føroysku flogginu.

Vónandi verður grækarismessu-haldið á hvørum ári meira og meira at breiða seg kring um Føroyaland, og vónandi verður slíkt hátíðarhald at fara við sær, at oll menniskju her á landi frá ouldinginum á gravarbakkanum til óvitan verða saman við okkara stóra skaldi Rasmus Effersøe sála at siga tey frálíku og vøkra orð: »Latid smáfuglar og heiðafuglar hava frið!« Tá verður hugnaligt at liva í Føroyum.

J. H. Danbjørg.

Landsrettsagfører B. Husted-Andersen

Kontor:

«Richshuset», Raadhuspladsen, 16 II

København V.

Tlgr.-adr.: Austroko - Tlf. Ml 788 & 3770

SOSIALURIN

Útgevart:
FØROYA JAVNAÐARFLOKKUR

Blaðstj.:
Villi Sørensen.
Bó x 76.

Prentsmiðjan á Meygsbreyt
TELF 1820

Lærara J. Jacobsen í Fámjin til áminningar

Hósdagin 28. februar bórúst tey boð út um landið, at fyrrverandi lærari og r. a. d. J. Jacobsen í Fámjin var deyður, og við deyða hans íklæddist Fámjin sorgarklæði, tí hann, tey høvdu livað seg saman við, og sum hevði verið bygdarfólki sínum tann grundvøllur, ið tey kundu líta á, bæði í ringum sum í góðum tíðum, bæði í sorg og gleði, hann var nú ryktur frá teimum inn um ævigeleikans gátt. Lærari Jacobsen var ikki bert sínum bygdarfólki hollur, men øllum teimum, sum hann dagliga tænti og umfórst; hann var altíð fúsar til verka við eini hjálpanði hond, og eisini klókur í ráðum og gerðum; tað hann gjordi, var eitt fullgjørt verk. Eg veit tí við vissu, at við deyða hans kenna fáminingar miklan sakn, og sum teir eru vorðnir nakað fátækari, enn teir veruliga vóru. — Ikki bert sum menniskja var hann væl umtóktur, men eisini í teim mongu álitisstørvum, honum vórðu latin upp í hendur at rokja, sum hann roktaði við fullari samvitsku, so leingi lægnan loyvidi honum tað. Og har fyrst og fremst sum tann góði barnauppalari og lærari, hann var. Hann taldist millum teir allra bestu á tí okinum, ja, hann var ein fyrmynd. Hansara samvitskufulla stremban skarði framúr. Millum tey nógvu álitisstørv, hann hevði fingið upp í hendur at rokja, var deknatænastan, sum hann við trúfesti roktaði í ikki minni enn hálva öld, sum tann gudrokni maður, hann var í dagligu framferð síni.

Tað kann eisini vera vert at triva aftur í tað starv, sum hann bar navnið lærarari av, tí tað mundi vera mongum undrunarvert at hoyra í útvarpinum við boðanini av deyða hans, at hann ongan skúladag hevði latið fara fyrri einki. At ein slíkur maður sum lærari Jacobsen varð heiðraður við riddarakrossinum, er ógvuliga einfalt at skilja; tí nokrum ongnast ein slíkan kongaligan heiður, mátti tað verið honum ongað. Tað er mær tíværri ógjorligt at lýsa hansara lívssovu og tað, hann veruliga var, út í æsir; tað, eg her sigi, er bert nakað av tí mikla, hann veruliga var.

Áðrenn hann varð settur undir